

I. VERDELING VAN DE BEVOEGDHEDEN EN ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE

A. Respectieve bevoegdheden van de federale overheid en de gemeenschappen/gewesten betreffende de gehandicapten

Door de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen werd de bevoegdheid voor hulp aan personen (o.a. gehandicaptenbeleid, met inbegrip van de beroepsopleiding, de omscholing en de herscholing van gehandicapten) overgedragen aan de Gemeenschappen. De Gewesten zijn bevoegd voor het werkgelegenheidsbeleid (arbeidsbemiddeling, uitwerking van wedertewerkstellingsprogramma's, controle op de actieve en passieve beschikbaarheid van werklozen en het opleggen van sancties) en de arbeidsmarkt (cf. zesde staatshervorming, die op 1 juli 2014 in werking is getreden).

Ingevolge een decreet van 19 juli 1993 heeft de Franse Gemeenschap haar bevoegdheden inzake gehandicaptenbeleid toegekend aan het Waalse Gewest (met uitzondering van de Duitstalige Gemeenschap) en aan de Franse Gemeenschapscommissie (bevoegd voor de Franstaligen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), met uitzondering van de normen voor de vaststelling van categorieën van gehandicapten die in aanmerking komen. Krachtens een decreet van 6 mei 1999, dat op 1 januari 2000 in werking is getreden, heeft het Waalse Gewest zijn bevoegdheden inzake arbeidsbemiddeling overgedragen aan de Duitstalige Gemeenschap, wat betreft het grondgebied van het Duitse taalgebied.

De bevoegdheden inzake revalidatie (schadeloosstelling, medische en paramedische verstrekkingen) werden aan het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering toegekend. De bevoegdheden inzake waarborg van loon en bestaanszekerheid voor de gehandicapten blijven immers aan de federale overheid toegewezen daar ze onder de sociale zekerheid en het arbeidsrecht vallen. Een aantal bevoegdheden van de RVA werden overgedragen aan de Gewesten en de Duitstalige Gemeenschap (meer bepaald aan de arbeidsbemiddelingsdiensten) ingevolge de zesde staatshervorming, die op 1 juli 2014 in werking is getreden.

B. (Semi-)overheidsinstellingen die bevoegd zijn voor arbeidsbemiddeling en/of opleiding van gehandicapten

De Forem oefent in het Waalse Gewest een algemene bevoegdheid uit inzake de plaatsing van werkzoekenden, de opstelling van wedertewerkstellingsprogramma's en de organisatie van het beheer van de beroepsopleiding. De VDAB doet dit in het Vlaamse Gewest. De Dienst voor Arbeidsbemiddeling van de Duitstalige Gemeenschap (ADG) moet de indienstneming en de plaatsing van werknemers bevorderen, meewerken aan de uitvoering van programma's voor wedertewerkstelling en beroepsopleiding en de voortdurende vorming bevorderen en organiseren. Actiris (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) is bevoegd voor arbeidsbemiddeling en voor de beroepsopleidingen voor werkzoekenden.

De Gemeenschappen/Gewesten hebben, ter vervanging van het vroegere Rijksfonds voor sociale reclassering van de mindervaliden, diensten opgericht die zich bezighouden met de sociale integratie van gehandicapten en hun inschakeling in het arbeidsproces. Zij staan met name in voor de plaatsing en de opleiding van die gehandicapten. De plaatsing in beschutte werkplaatsen valt voornamelijk onder hun bevoegdheid. Over het algemeen kunnen deze diensten niet optreden als de betrokken persoon al een vergoeding heeft gekregen voor de dekking van dezelfde schade en voor dezelfde handicap. De persoon met een handicap moet zijn rechten op die vergoeding laten gelden.

Het betreft:

- in de Vlaamse Gemeenschap: het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap; sedert 1 april 2006 is de VDAB echter bevoegd voor alle concrete tussenkomsten inzake opleiding en tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap¹;
- in het Waalse Gewest: het "Agence wallonne pour l'intégration des personnes handicapées" (AWIPH);
- in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: één loket voor gehandicapte personen, namelijk "Phare" (Personne Handicapée Autonomie Recherchée)²;
- in de Duitstalige Gemeenschap: de Dienst voor Personen met een Handicap (Dienststelle für Personen mit Behinderung).

Om toegang te hebben tot de door de Gewesten/Gemeenschappen aangenomen werkgelegenheidsmaatregelen, moet de gehandicapte persoon, die jonger dan 65 jaar moet zijn, zich bij één van de voornoemde diensten inschrijven.

In principe zijn die instellingen enkel bevoegd voor de personen die in dat Gewest of die Gemeenschap woonachtig zijn. Er werden evenwel samenwerkingsakkoorden gesloten tussen de Gewesten/Gemeenschappen. Ingevolge die akkoorden kan de gehandicapte die op een bepaald grondgebied woont, toegang hebben tot de op het andere grondgebied gevestigde diensten en instellingen.

Op het stuk van de stimulansen inzake tewerkstelling en beroepsopleiding in een onderneming zorgen die akkoorden ervoor dat een werkgever die een gehandicapte werknemer van een andere territoriale entiteit dan de zijne in dienst neemt of opleidt, recht heeft op de maatregelen die door die andere entiteit zijn ontwikkeld. Het is immers de woonplaats van de gehandicapte persoon die telt om te bepalen welk gemeenschaps- of gewestdienst de prestaties voor zijn rekening neemt, en meer bepaald het bureau of de plaatselijke afdeling van de dienst waarbij de aanvraag voor een tegemoetkoming moet worden ingediend.

¹ Zie definities verderop.

² Binnen die dienst werkt een Observatorium voor de opvang en de begeleiding van personen met een handicap, dat de betrokken overheden moet toelaten een betere kennis van de behoeften van gehandicapten te hebben en de beleidsmakers te oriënteren.

De Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest hebben bovendien een samenwerkingsakkoord gesloten inzake ondersteuning van schoolintegratie van jongeren met een handicap.

C. Overlegorganen die zich uitsluitend op gehandicapten toeleggen

Naast de overlegorganen met een algemene bevoegdheid voor aanbeveling en advies over sociale aangelegenheden, zoals de Nationale Arbeidsraad en de gewestelijke sociaaleconomische raden, zijn er overlegorganen die specifiek voor gehandicapten bevoegd zijn.

1. Op Europees niveau

Het Belgian Disability Forum (BDF) verenigt 19 organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen. Het BDF vertegenwoordigt de Belgische personen met een handicap op Europees niveau en heeft als doel het bevorderen van de rechten van personen met een handicap op het niveau van de Europese instellingen.

De krachtlijnen van de acties van het BDF zijn:

- Belgische personen met een handicap op het niveau van het European Disability Forum (EDF) vertegenwoordigen.
- Belgische personen met een handicap informeren over de grote Europese en internationale uitdagingen.
- Lobbyen op Belgisch en Europees niveau om zo veel mogelijk vooruitgang te boeken op het vlak van de rechten van personen met een handicap.
- Deelnemen aan het Europese besluitvormingsproces in alle domeinen die een invloed hebben op de levensomstandigheden van personen met een handicap.

2. Op federaal niveau

De Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap is administratief verbonden aan de FOD Sociale Zekerheid. Hij is belast met het onderzoek van alle problemen inzake gehandicapten, die tot de federale bevoegdheid behoren. Hij kan een advies uitbrengen over elke materie die een impact kan hebben op de situatie van de personen met een handicap.

Die Raad is samengesteld uit personen die speciaal bevoegd zijn wegens hun deelneming aan de activiteiten van organisaties die zich voor personen met een handicap interesseren of wegens hun sociale of wetenschappelijke activiteiten.

3. Op gewest-/gemeenschapsniveau

- a. In het Waalse Gewest is de adviesfunctie inzake sociale actie en gezondheid gecentraliseerd op het niveau van de "Conseil wallon de l'action sociale et de la santé" (Waalse Raad voor sociale actie en gezondheid), die is samengesteld uit zes vaste commissies, waaronder de "Commission wallonne des personnes handicapées" (Waalse commissie voor gehandicapte personen).

De Raad moet met name het beleid voor sociale actie en gezondheid van de Waalse regering controleren en toetsen aan de behoeften van de maatschappij op dat vlak, alle beleidsstructuren inzake sociale actie en gezondheid evalueren en voorstellen doen voor de verdere ontwikkeling ervan, adviezen uitbrengen over kwesties betreffende het beleid inzake sociale actie en gezondheid, en een globaal klachtenrapport indienen.

De "Commission wallonne des personnes handicapées" is samengesteld uit vertegenwoordigers van de verenigingen die voor gehandicapten en hun gezin als representatief worden beschouwd, uit personen die met name vanwege hun wetenschappelijke vaardigheden op het vlak van de integratie van gehandicapten werden gekozen, uit vertegenwoordigers van de beheerders van diensten voor gehandicapten en vertegenwoordigers van de representatieve werknemersorganisaties.

- b. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Franse Gemeenschapscommissie) is de Brusselse Franstalige Adviesraad voor Welzijnszorg en Gezondheid samengesteld uit vier afdelingen, waaronder de afdeling "Gehandicapten". Die afdeling geeft advies over kwesties met betrekking tot gehandicapten. Haar advies is vereist voor ontwerpen van decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan, en ook wanneer een regel voorschrijft dat haar advies vereist is. Die afdeling is samengesteld uit vertegenwoordigers van de inrichtende macht, vertegenwoordigers van de werknemers uit de betreffende sectoren, vertegenwoordigers van de gebruikers en deskundigen.
- c. In de Duitstalige Gemeenschap heeft het "kleines Forum" tot doel de belangen van de personen met een handicap te behartigen, het publiek in verband met de belangen van personen met een handicap te sensibiliseren en te vormen, diensten voor personen met een handicap te organiseren en te coördineren, en te zorgen voor de maatschappelijke integratie van personen met een handicap.